



СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Природа і природні небезпеки Полісся»

Компонента освітньої програми – вибіркова (4)

Освітньо-професійна програма	Геосистеми та георизики
Спеціальність	103 «Науки про Землю»
Галузь знань	10. Природнича географія
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Мова навчання	українська
Профайл викладача (-ів)	Добинда Ірина Петрівна, к.геогр. н. http://terra.chnu.edu.ua/iryna-petrivna-dobynda/
Контактний тел.	+380994069763
Е-mail:	dobynda@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	
Консультації	Очні консультації - вівторок 13.00 - 14.30 (за попередньою домовленістю); Онлайн консультації - четвер 14.40 - 15.30

АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Природа і природні небезпеки Полісся» спрямована на вивчення природних умов, компонентної та ландшафтної структури Поліського регіону, а також особливостей формування, поширення і прояву природних небезпек у межах цієї території. У курсі розглядаються геологічні, геоморфологічні, кліматичні, гідрологічні, ґрунтові та біотичні передумови розвитку небезпечних природних процесів, зокрема паводків, підтоплень, заболочування, лісових і торф'яних пожеж, ерозійних процесів, екстремальних метеорологічних явищ.

Особлива увага приділяється аналізу антропогенного впливу на природні геосистеми Полісся, трансформації ландшафтів та зростанню рівня природних і природно-антропогенних ризиків. Курс передбачає використання сучасних географічних методів дослідження, зокрема картографічного аналізу, геоінформаційних технологій, дистанційного зондування Землі та польових спостережень.

Вивчення дисципліни сприяє формуванню у студентів фахових компетентностей щодо оцінювання природних небезпек, аналізу георизиків регіонального рівня та розробки науково обґрунтованих рекомендацій з раціонального природокористування, охорони довкілля та зниження негативних наслідків небезпечних природних процесів у Поліському регіоні.

Мета дисципліни «Природа і природні небезпеки Полісся» полягає у формуванні в здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про природні умови та природні комплекси Полісся, закономірності їх формування і розвитку, а також про характер, просторове поширення й механізми виникнення

природних небезпек у межах регіону, з урахуванням впливу природних та антропогенних чинників, з метою розвитку навичок географічного аналізу, оцінювання ризиків і обґрунтування заходів з мінімізації негативних наслідків небезпечних природних процесів для населення, господарства та довкілля.

НАВЧАЛЬНИЙ КОНТЕНТ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІССЯ. ПРИРОДНІ КОМПОНЕНТИ	
Тема 1	Географічне положення і межі. Історія природокористування та освоєння території
Тема 2	Геологічна будова та рельєф
Тема 3	Кліматичні особливості. Гідрографічна мережа (болота, річки, озера)
Тема 4	Ґрунти Полісся: типи, поширення, деградаційні процеси
Тема 5	Рослинність та лісові ресурси. Тваринний світ, охоронювані види
Тема 6	Природоохоронні території Полісся. Фізико-географічне районування
МОДУЛЬ 2. ПРИРОДНІ НЕБЕЗПЕКИ ПОЛІССЯ	
Тема 7	Затоплення та паводки
Тема 8	Лісові пожежі. Торф'яні пожежі
Тема 9	Вітровали, буреломи
Тема 10	Радіаційне забруднення
Тема 11	Гідрометеорологічні явища (суховії, зливи, заморозки)
Тема 12	Методи дослідження та оцінки ризиків
Тема 13	Адаптація, прогнозування і сталий розвиток

ФОРМИ, МЕТОДИ ТА ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Під час викладання курсу «Природа і природні небезпеки Полісся» залучається низка освітніх технологій, зокрема, інформаційно-комп'ютерні технології, інтерактивні заняття (заняття дискусійна група, заняття з навчанням одних студентів іншими), інтегровані заняття.

Методи формування знань студентів: розповідь, пояснення, ілюстрація, проблемний виклад, частково-пошукові та дослідницькі методи, презентації, бесіди і дискусії, спрямовані на активізацію і стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів. Методи формування практичних умінь і навичок: робота з контурними картами, атласами, розробка схем, таблиць, складання словника, аналіз джерельної бази, практичне виконання вправ

ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Поточний контроль: При вивченні дисципліни «Природа і природні небезпеки Полісся» рекомендується використовувати такі методи і форми контролю:

1. Для контролю засвоєння лекційного матеріалу: письмові модульні контрольні роботи; поточне тестування; підсумковий письмовий чи тестовий залік.
2. Для контролю і оцінювання практичних робіт: практична перевірка і оцінювання кожної практичної роботи.
3. Додатково: звіти, реферати, проекти (наскрізні проекти; індивідуальні та командні проекти; поточний та підсумковий тестовий контроль; залік.

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань студента. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять,

написання модульних робіт, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи.

Підсумковий контроль – залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти здійснюється за шкалою європейської кредитно-трансферної системи (ECTS).

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни, за умови, що кожна тема повинна бути здана хоча би на мінімальну оцінку. Роботи, які здаються невчасно без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів).

ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ Положенням про виявлення та запобігання плагіату у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/med%2Fhkzbr1b2/polozhenn%2Fprovyavlen%2Fta-zapob%2Fhann%2Fakadem%2Fchnomu-plah%2Fatu-u-chnu-2025.pdf>,
- ✓ Політикою використання штучного інтелекту у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/med%2Fn4ptvsk/pol%2Ftyka-vykorystann%2Fshtuchnoho-%2Fntelektu-chnu.pdf>
- ✓ Етичним кодексом Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича <https://www.chnu.edu.ua/med%2Fbkyl5klw/etychny%2Fkodeks-chern%2Fvetskoho-nats%2Fonalnoho-un%2Fversytetu.pdf>

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Байцар, А. (2012). Фізична географія України: Навчально-методичний посібник. Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка.
2. Булава, Л. М. (2008). Фізична географія України. Харків: АН ГРО.
3. Гавриленко, О. (2014). Стратегія використання природно-ресурсного потенціалу Київщини: екогеографічний підхід. Часопис соціально-економічної географії, (17), 136-141.
4. Кузьмішина, І. (2016). Флора і рослинність України: Курс лекцій. Луцьк: ПП Іванюк В. П.
5. Маринич, О. М., & Шищенко, П. Г. (2006). Фізична географія України (3-тє вид., стер.). Київ: Товариство «Знання», КОО.
6. Маринич, О. М., Пархоменко, О. Г., Петренко, О. М., & Шищенко, П. Г. (2003). Удосконалена схема фізико-географічного районування України. Український географічний журнал, 1, 16–20.
7. Мельничук, В. П., & Попович, І. С. (2010). Практикум з фізичної географії України. Ужгород: Ужгородський національний університет «Говерла».
8. Нетробчук, І. М., & Полянський, С. В. (2015). Фізична географія України: практикум для лабораторних занять. Луцьк: ПП Іванюк В. П.
9. Нетробчук, І. М., Забокрицька, М. Р., & Хільчевський, В. К. (2021). Волинське Полісся: межиріччя Західного Бугу та Случі – природні ресурси та їхнє використання. У

- Українське Полісся: проблеми та тренди сучасного розвитку (с. 28–32). Ніжин: Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя.
10. Петрина Н. Географія України. Фізична географія України навчально-методичний посібник. Київ Редакційно-видавничий центр Збройних Сил України 2023. 72 с.
 11. Стеценко, М. П. (Ред.), & Гамор, Ф. Д. (Ред.). (2017). Заповідна справа в Україні: абсолютна заповідність чи європейська модель гармонії людини і природи? Львів: Тиса.
 12. Фізична географія України методичні рекомендації до вивчення дисципліни для студентів денної форми навчання спеціальності 106 Географія освітній ступінь бакалавр. Укладачі Т. Ю. Лужанська Н. М. Смочко Л. І. Медвідь. Мукачєво МДУ 2020. 95 с.
 13. Шовкун, Т. М., Зінченко, В. М., & Мирон, І. В. (2023). Природно-заповідний фонд у структурі рекреаційно-туристичного природокористування Чернігівської області. Український журнал природничих наук, (3), 131-143.

Додаткова

1. Корусь, М. М., & Яценко, П. Т. (2012). Зміни рослинності старооранок як оселищ природної флори у межах біосферного резервату «Західне Полісся» в процесі їх ренатуралізації.
2. Крохан, Я. Р., & Ракоїд, О. О. ВПЛИВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ДОВКІЛЛЯ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ЕКОСИСТЕМНІ ЗМІНИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ВІДНОВЛЕННЯ. БК 20.5 Е45, 33.
3. Нетробчук, І. М., & Самолюк, І. В. (2017). Поширення мінеральних лікувальних вод в Україні. У Географія та туризм (Вип. 41, с. 190–200). Київ: Альфа-ПК.
4. Печериця, Г. Д., & Керпата, А. О. (2025, October). Біорізноманіття Житомирщини та охорона рідкісних видів тварин: антропогенні загрози і стратегії збереження. [in](#) [X](#) Міжнародна науково-практична конференція «The use of modern technologies in higher education institutions» (pp. 19-20).
5. Природа Волинської області за ред. К. Геренчука. Львів Вища школа 1975. 147 с.
6. Природа Ровенської області за ред. К. Геренчука. Львів Вища школа 1976. 156 с..
7. Таргоня, К. О. Давидюк ЮВ. РОЗВИТОК ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПРИРОДНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЖИТОМИРСЬКОЇ ОБЛАСТІ. ВЧЕНІ ЗАПИСКИ, 2020190.